Părintele Serafim Rose – teologul rugător[1]

(pr. Dan Bădulescu, Danion Vasile, Ştefan Francisc Voronca, Ioan Vlăducă)

Un model pentru convertiţi

părintele Dan Bădulescu

O coincidenţă[2]: prima carte prin care am luat cunoştinţă de părintele Serafim Rose este *Ortodoxia şi religia viitorului*, apărută în 1995, la Chişinău, şi pe care eu am primit-o cadou în 1996.

Haideţi să plonjăm direct în lumea paradoxurilor. Pe vremea aceea, eram student la Teologie, la a doua facultate, dar, cetăţean suedez fiind, stăteam în străinătate, în Suedia. N-am auzit în Suedia de părintele Serafim Rose, deşi căutam şi citeam şi acolo. Foarte interesant! Acum m-aş gândi care ar fi motivul. Un motiv ar fi că, în Suedia, Ortodoxia este o zonă destul de mică şi pricăjită şi al doilea că mai este şi foarte ecumenistă. Aşa s-ar explica. În sfârşit, mi-a plăcut foarte mult cartea, m-am regăsit, eram pe aceeaşi lungime de undă şi, între timp, am citit din ce în ce mai multe, şi în engleză, colecţia *The Orthodox Word*, plus *cărămida* aceea, *Not of This World*, a părintelui Damaschin Christensen, carte ce are vreo mie de pagini şi care prezintă viaţa părintelui.

Părintele Rafail spune că omul din fire e ortodox şi este cel puţin un paradox. Pentru mine. Iată de ce. Am fost numit *convertit*. Dacă m-au numit pe mine convertit, îl numesc şi eu pe Danion Vasile şi zic: „Uitaţi, alt convertit!". A fost coleg cu mine. Dar cum ne-am convertit noi? Părintele Rafail Noica[3] era, pare-mi-se, anglican, botezat anglican, iar părintele Serafim Rose era protestant. Ei s-au convertit în sensul cel mai concret al cuvântului. Dar Danion Vasile şi cu mine, şi cu alţi *Danioni* şi *Părinţi Dani*, cum ne-am convertit? Căci noi eram botezaţi, mirunşi şi împărtăşiţi în Biserica Ortodoxă. Care este convertirea? Ia să vedem dacă părintele Rafail poate să spună că, din fire ortodox fiind, s-a întors la Ortodoxie. Eu tot timpul am fost în Ortodoxie, nu? Am Certificatul de Botez. Prima întrebare: cum ne considerăm noi oare nişte convertiţi? Pentru că aşa spunem: suntem convertiţi, suntem întorşi. Eu pot să zic că sunt întors, pentru că am fost în Biserică de mic copil, am părăsit-o şi m-am întors mai la bătrâneţe. Danion Vasile s-a întors mai devreme.

Dar, dacă într-adevăr omul este din fire ortodox, ce caută convertiţi de tipul ăsta? Asta este o întrebare care a dat multă bătaie de cap. Eu am simţit că omul din fire este heterodox. Este o fire căzută, aşa cum s-a spus, iar convertirea este un rezultat al chemării Duhului Sfânt. Pasul acestor părinţi este total supranatural, suprafiresc, este o excepţie care confirmă regula, şi eu văd că noi, mulţi botezaţi ortodocşi, avem o fire mult mai heterodoxă decât Serafim Rose şi decât Rafail Noica, care sunt modele de ortodoxie pentru noi. Omul din naştere şi din firea lui este heterodox. Se naşte din nou din apă şi din Duh. Da, noi suntem toţi născuţi a doua oară, însă nu în sensul neoprotestant, ci în sensul ortodox - şi erezia se lipeşte de noi. Eu simt că este un efort imens de a sta pe linia ortodoxă, sprijinit de Duhul Sfânt.

Ortodoxia şi religia viitorului abordează, mai mult sau mai puţin, o temă care pentru mine a devenit esenţială în lucrarea de doctorat: *New Age*-ul – Religia Vărsătorului, religia viitorului. S-a vorbit despre preocupările ecumeniste. Părintele Serafim a venit dintr-o zonă protestantă, a trecut şi prin zona asiatică, cu *zen*,

---

[1] Prezentăm aici o parte din conferinţa care a avut loc la Facultatea de Teologie din Bucureşti, în noiembrie 2003, cu prilejul lansării volumului *Ne vorbeşte părintele Serafim Rose - Scrisori*, Editura Bunavestire, Galaţi, 2003. Pentru a aduce expunerile într-o formă potrivită pentru tipar, vorbitorii le-au adaptat puţin (titlurile aparţin redacţiei). Lipseşte de aici materialul părintelui Gheorghe Holbea. [n.red.]

[2] Primul vorbitor fusese părintele Gheorghe Holbea, care a spus: „prima mea informaţie despre părintele Serafim Rose am avut-o din cartea *Ortodoxia şi religia viitorului*, în limba engleză, şi îmi amintesc că părintele Serafim Rose mi-a atras atenţia asupra unui filosof pe care eu, în perioada studenţiei, l-am admirat foarte mult. Este vorba de Nicolae Berdiaev. Având ca temă de licenţă, pe atunci, *Persoană şi comuniune*, cineva mi-a sugerat să caut problema personalismului la Nicolae Berdiaev. Având la dispoziţie cărţile lui Nicolae Berdiaev – asta se întâmpla în 1987 – cărţi care au fost traduse după aceea în limba română, este vorba despre *Pentru un nou Ev Mediu*, *Despre destinul omului*, *Personajele lui Dostoievski*, *Certitudine şi adevăr*, *Sensul Creaţiei*, îmi venea foarte greu atunci să am o privire clară asupra lui Nicolae Berdiaev, pentru că Nicolae Berdiaev pare uneori foarte ortodox, adică atunci când se referă la filosofia lui Dostoievski, mai ales atunci când alcătuieşte el această metafizică a libertăţii, dar, dacă cercetăm mai cu amănuntul, vedem că Berdiaev este cel care vorbeşte despre *nefiinţa originară*, din care se naşte *libertatea originară*, din care iese *fiinţa* şi apoi din fiinţă iese Dumnezeu – Dumnezeu şi libertatea fiind două lucruri care merg paralel. Cel care mi-a atras atenţia asupra faptului că Berdiaev se înscrie în acest curent al holismului, al *new age*-ului, era tocmai părintele Serafim Rose. După aceea, provocat de aceste aprecieri critice ale părintelui Serafim Rose, am descoperit faptul că în această filosofie a lui Berdiaev, cel puţin partea de început şi partea finală ţin de altceva, şi anume de ezoterism; Berdiaev poate fi numit filosof gnostic, maniheic ş.a.m.d., dar nu trebuie să fie asimilat, aşa cum se întâmplă de multe ori – şi am citit chiar un studiu asupra lui Berdiaev, într-o revistă de la Sibiu, în care, paradoxal, nu era sesizată nici o abatere de la învăţătura de credinţă a Bisericii" [n.red.].

[3] Părintele Holbea făcuse o paralelă între părintele Serafim Rose şi părintele Rafail Noica [n.red.].

având şi un moment de ateism, deci a traversat multe perioade. Părintele Sofronie, duhovnicul părintelui Rafail Noica, a avut şi el o perioadă yoghină. A trecut prin căutări artistice, pictând la Paris. Este şi el un *convertit*? În sensul *Danion şi părintele Dan*, da! Pentru că el era ortodox şi rus. Deci această convertire, ca aspect, este foarte interesantă.

Părintele Serafim Rose însă vine direct dintr-un mediu heterodox şi a ajuns unul dintre părinţii cei mai influenţi pentru genul acesta de oameni cum sunt eu şi cum este şi Danion Vasile. De ce? Pentru că sunt oameni care au urmat un traseu bine stabilit, care reprezintă linia: gimnaziu - seminar – facultate, adică ortodocşi de mici şi până acum, provenind din familii preoţeşti, familii de la ţară, medii curate şi oarecum mai ferite. Mediul celălalt, cel urban, din care provenim noi, orăşenii, urmând traseul: gimnaziu – liceu laic, facultate, preocupaţi de rock, de new age, de yoga, karate, antropozofism şi multe altele. După '90, s-au deschis porţile Facultăţii de Teologie şi pentru cei ca noi.

Însă noi şi cei ca noi simţim, desigur, mare reazem în părinţi precum părintele Rafail Noica sau părintele Serafim Rose. Vă amintiţi cum a apărut sărbătoarea Sfinţilor Trei Ierarhi? Unul zicea: „Sfântul Vasile-i cel mai mare!" „Ba nu, este Ioan!" „Ba nici unul dintre ei, Grigore este cel mai mare!" Şi ajunseseră să se certe. De ce? Pentru că fiecare avea o afinitate. Părintele Rafail tot timpul citează: „cum spune părintele Sofronie", „părintele Sofronie" în sus, „părintele Sofronie" în jos. Părintele Serafim: „Vlădica Ioan Maximovici aşa făcea, aşa făcea, aşa făcea!" Părintele Sofronie: „Siluan Athonitul spunea…" ş.a.m.d. Deci există o aşa evlavie faţă de un părinte, dar nu spunând că e mai mare decât ceilalţi – de genul ăsta noi ne ferim – sau spunând că Sfântul Siluan e mai bun decât Sfântul Ioan Maximovici. Mai auzim şi vorbe din astea. Nu este normal.

Afinitatea pe care o am pentru Serafim Rose nu o pot avea faţă de părintele Cleopa, pentru că sunt orăşean, acela era cioban, eu sunt din oraş, acela-i din Moldova, deci, m-am trezit că – alt paradox! – că mă simt mai apropiat de un părinte american, deşi sunt din Bucureşti. Genul acesta de tineri de la oraş se regăsesc foarte mult în părintele Serafim Rose şi foarte puţin în părintele Cleopa. Alt paradox. Ca temă de gândire, deci, nu ca răspuns: de ce sunt atâţia care se regăsesc mai mult în părintele Serafim Rose şi mai puţin în părintele Cleopa?

Părintele Serafim Rose a fost un părinte special, un părinte foarte îndrăzneţ şi liber în gândire, în sensul bun al cuvântului. În Rusia este aproape un cult pentru el, căci el nu se închista şi nu se poticnea în două lucruri: o dată în gândirea juridică, *cine-i canonic*, *de unde până unde e cineva canonic sau nu*, iar pe de altă parte, avea îndrăzneala să nu se afilieze - citez din altă lucrare - „unei biserici de partid, sau politicii bisericii" care de multe ori urmăreşte criterii ideologice şi nu duhovniceşti. Părintele Serafim este admirabil pentru noi şi unii îi zic „fericit", i s-a făcut şi icoană şi nu au exagerat.

Gândiţi-vă că este primul care a făcut Acatistul şi slujba Sfântului Cuvios Paisie Velicicovski de la Neamţ. Deci slujba sa vine de la mare distanţă, de la Frăţia Sfântului Gherman din Alaska.

Părinţi precum Serafim Rose sau Rafail Noica beneficiază de o libertate a duhului pe care noi o inspirăm cu bucurie, şi nu se împotmolesc în interese extrabisericeşti sau extraduhovniceşti, şi ne dau şi nouă curaj de a gândi în libertate în duhul ortodox, care nu-i duh ideologic şi nici duh dogmatist. Au această libertate a duhului, care exprimă adevăruri exacte.

Părintele Serafim nu are bariere duhovniceşti şi, din această cauză, şi-a atras multe probleme încă în timpul vieţii. Cu Kalomiros, legat de problema evoluţionistă, ce polemică a dus! Scrisori de câte patruzeci de pagini – cine dintre noi a scris scrisori de patruzeci de pagini? Şi situaţia cu Kalomiros tot nu s-a lămurit, căci au murit amândoi, unul *hăis* şi unul *cea*, şi nu s-au împăcat pe acel subiect.

Şi ce ne mai spune acest exemplu? Că, în momentul în care devii o personalitate, îţi asumi acest gen de polemici şi îţi poţi atrage multe duşmănii.

Cât a trăit, s-au convertit mulţi dintre rockeri şi dintre punk-işti. Iată, eu nu sunt un rocker convertit, căci eu, repet, am fost ortodox şi pe urmă am devenit rocker. Acolo, invers, din rockeri au ajuns ortodocşi şi unii s-au şi călugărit.

Lucrarea asta ne arată ce duh a adus părintele acolo. Şi despre ce duh este vorba? Este duhul Sfinţilor Părinţi, un duh patristic care te impresionează. Şi l-a avut, paradoxal, un american cu rădăcini norvegiene, suedeze, pe undeva nemţeşti, letone, cine ştie, o amestecătură.

Părintele Serafim Rose simte duhul Sfinţilor Părinţi mai bine decât mulţi dintre noi. Deşi n-a fost profesor, are valoare teologică, iar noi avem multe de învăţat de la el şi ca ascet, şi ca mistic. Un mare semn de întrebare se ridică: unde ne aflăm noi faţă de el?

Închei aici. Am spus câteva cuvinte, subliniind de ce eu şi alţii care simt şi gândesc ca mine avem atâta evlavie şi afinitate faţă de acest gen de convertiţi cu adevărat de la protestantism şi de la lipsa de har. Iată, pe

părintele Serafim noi îl avem la evlavie, ca model de comportare duhovnicească, patristică, un părinte deosebit ce a scris atâtea cărți folositoare.

Păşind pe urmele sfinților…

Danion Vasile

Vă voi spune ce m-a impresionat mai mult la părintele Serafim Rose, la viața lui şi la scrierile sale. Cred că cea mai bună descriere a personalității părintelui Serafim ne este oferită de viziunea pe care o avea asupra trăirii credinței creştine. Părintele ne spune aşa: „Noi, cei ce ne numim creştini, nu trebuie să aşteptăm nimica altceva decât să fim răstigniți. Căci a fi creştin înseamnă a te răstigni în aceste vremuri şi-n oricare alte vremuri, de când Hristos a venit întâia dată. Trebuie să fim răstigniți în parte, mistic, căci răstignirea deplină este singura cale către Înviere. Dacă vom învia cu Hristos, trebuie ca mai întâi să ne smerim împreună cu El, chiar până la umilința cea din urmă, aceea de a fi devorați şi scuipați afară de lumea care nu ne înțelege. Şi trebuie să fim răstigniți la vedere, în ochii lumii, căci Împărăția lui Hristos nu este din această lume şi lumea nu o poate primi şi nu poate primi nici măcar un singur reprezentant al ei, nici măcar pentru o singură clipă. Lumea aceasta îl poate primi doar pe Antihrist, acum sau în oricare altă vreme. Nu-i de mirare, atunci, că este dificil să fii creştin. Nu este dificil, este imposibil. Nimeni nu poate accepta cu bună ştiință un mod de viață care, cu cât este trăit mai autentic, cu atât mai mult duce spre (o aparentă) autodistrugere. Şi din această cauză ne răzvrătim mereu, încercăm să ne uşurăm viața, încercăm să fim creştini pe jumătate, încercăm să dobândim ce-i mai bun din ambele lumi. Până la urmă trebuie să alegem. Fericirea noastră stă într-una din cele două lumi, nu în amândouă. Dumnezeu ne dă tărie să urmăm calea răstignirii. Nu este altă cale de a fi creştin” .

Cuvintele pe care le-ați auzit exprimă cât se poate de bine duhul părintelui Serafim Rose, un duh pe care-l regăsim în scrierile patristice, pe care-l regăsim în *Viețile Sfinților*. Acesta este duhul adevăratei Ortodoxii. Chiar dacă în vremurile noastre este propovăduită o Ortodoxie comodă, față de care părintele Serafim şi-a exprimat nu o dată rezervele, trebuie mărturisită Ortodoxia Crucii, Ortodoxia pătimitoare. Să înțelegem că atâta vreme cât Ortodoxia este la unison cu înțelepciunea acestui veac, nu este Ortodoxie. Şi dacă ne vom rezuma să propovăduim altora două sau trei învățături ale Sfinților Părinți, nu vom mişca pe nimeni.

În viața părintelui Serafim Rose scrisă de părintele Damaschin [Christensen] sub titlul *Not of This World*, autorul mărturiseşte cum, departe de Ortodoxie fiind, a fost efectiv şocat de întâlnirea cu părintele Serafim Rose. Această întâlnire trebuie să ne pună pe gânduri, pentru că aşa ar trebui să fie întâlnirea cu oricare dintre mărturisitorii adevărați ai Ortodoxiei. Şi părintele Damaschin spune: „Ceea ce m-a surprins cel mai mult la părintele Serafim [*pe care l-a văzut pentru prima oară în viața sa atunci când acesta ținea o conferință*] a fost faptul că în fața mea se afla un om care se jertfea pe deplin pentru Dumnezeu, pentru adevăr. Nu era vreun profesor universitar ce primea un salariu confortabil pentru a fi un răspânditor al cunoaşterii [*aşa cum ştim foarte bine că sunt mulți profesori universitari care încearcă să vorbească despre Ortodoxie pur şi simplu din interese lumeşti, fără a se gândi că mărturisirea trebuie să fie jertfelnică*], nu era nici vreun conducător religios ce tânjea să-i fie aşezate la picioare putere, influență sau măcar un vas cu fructe, precum făceau maeştrii spirituali care aveau pe atunci discipoli prin zonă. [*La Santa Cruz, unde vorbea părintele Serafim, şi la celelalte centre universitare, marii guru care invadaseră Occidentul, încercând să predea filosofia, cultura indiană, erau la mare cinste. Numai că fiecare dintre aceşti aşa-zişi guru voia ceva: voia discipoli, voia cinste, voia fructe, voia bani.*] Însă părintele Serafim nu trăia în religie pentru avantajele pe care le-ar fi putut obține de acolo. Nu căuta un sprijin, nici să se bucure de o viață spirituală. [*mulți caută Ortodoxia pentru a se bucura de cine ştie ce extazuri duhovniceşti, pentru a trăi cine ştie ce zâmbete permanente şi pentru a avea o înțelegere a vieții care să le uşureze tensiunile de zi cu zi*]. El era doar un călugăr simplu, ce căuta adevărul mai presus de toate”. Prin această frază se rezumă întreaga viață a părintelui Serafim Rose. Era un călugăr simplu, ce căuta adevărul mai presus de toate.

Părintele Serafim, care la naştere a primit numele Eugen, a avut o copilărie cuminte: era ascultător de părinți, aşezat, bine crescut; toate erau bune şi frumoase. După liceu, însă, în mintea şi-n inima lui a răsărit întrebarea: *De ce? Ce sens are viața? Pentru ce trăim? Pentru ce, pentru ce?* A devenit frământat, obsedat chiar de căutare. Acesta este un lucru extraordinar. E primul pas pentru a ajunge în Ortodoxie: să te întrebi, să-ți doreşti să cunoşti cât mai mult. Din păcate, într-o primă etapă, părintele Serafim s-a apropiat de budism (de varianta *zen* a budismului) cu ajutorul cunoscutului Alan Watts, care, pe vremea când tânărul Eugen Rose i-a devenit discipol, avea o faimă extraordinară, era un veritabil *guru*. Un singur lucru l-a pus pe gânduri pe Eugen,

şi anume faptul că era o discrepanţă între teorie şi viaţa personală a aşa-zisului iluminat, care, de fapt, era un hedonist ce căuta să pervertească şi să modifice învăţătura orientală numai pentru a se situa pe sine într-o poziţie mai înaltă, pentru a-şi justifica toate căderile. Şi nu i-a fost greu tânărului Eugen să se rupă de acest Alan Watts. L-a marcat foarte tare faptul că unul dintre cei mai apropiaţi prieteni ai săi, influenţat de filosofia orientală, a ajuns pe culmile disperării şi s-a împuşcat. Viaţa devenise prea apăsătoare pentru el şi a vrut să rezolve problema aceasta a vieţii într-un mod cât se poate de civilizat - din punctul de vedere al gândirii orientale. Sinuciderea acestui coleg l-a pus pe gânduri pe tânărul Eugen, care a spus atunci: „Fiecare dintre noi purtăm o mască". Adică, cei care alegeau o anumită cale spirituală, deşi erau conştienţi că respectiva cale nu-i împlinea, se declarau mulţumiţi de ea. Le era frică să nege până şi calea respectivă, le era frică gândind că, dacă ar nega tot, nu ar rămâne cu nimic.

De la Alan Watts, tânărul Eugen a trecut la Gi-ming Shien, unul dintre cei mai mari *înţelepţi taoişti* ai secolului XX. Părintele Serafim a păstrat în sufletul său o anumită deschidere faţă de cultura chineză, deschidere care s-a datorat tocmai întâlnirii cu acest maestru autentic, care, spre deosebire de învăţaţii şi cărturarii de la facultăţile de civilizaţie şi cultură orientală ce nu căutau altceva decât un bagaj de cunoştinţe, era un adevărat trăitor al valorilor culturii antice chineze. Pe tânărul Eugen l-a impresionat foarte mult această ipostază de înţelept şi, după trecerea sa la Ortodoxie, după ce a devenit ortodox, părintele Serafim a încercat să vorbească despre faptul că, dacă Hristos S-ar fi descoperit Chinei, dacă în loc să preia budismul indian, China ar fi preluat învăţătura creştină, misiunea ortodoxă făcută pe tărâmul oriental ar fi fost foarte mare. De ce? Pentru că există unele paralele între înţelepciunea străveche a Chinei şi primul pas spre cunoaşterea lui Hristos. Aşa cum Sfinţii Părinţi au găsit în scrierile filosofilor antici greci anumite adevăruri descoperite de Dumnezeu, anumite elemente ale cunoaşterii, anumite seminţe de adevăr, tot aşa părintele Serafim Rose, care a studiat cultura Chinei, a găsit repere asemănătoare. Pentru Eugen Rose, faptul că a găsit învăţătura despre iubirea aproapelui în cultura Chinei l-a ajutat foarte mult - atunci când a devenit ortodox - să facă puntea între învăţătura străveche a Chinei şi credinţa creştină.

Cercetând filosofia Chinei, Eugen Rose a fost atras foarte tare de disecarea, de critica modului în care lumea modernă tinde să se rupă de orice fel de tradiţie. La un moment dat, la secţia de sinologie făcuse furori un studiu despre W.C.-urile din străvechea Chină. Şi tânărul Eugen a observat ce *şanse mari* au să înţeleagă frumuseţea Chinei cei care stau să cerceteze şi să disece o astfel de problemă. Ar fi de făcut aici o paralelă cu anumiţi teologi ai zilelor noastre care, în loc să caute aurul şi frumuseţea Ortodoxiei, se pierd în tot felul de lucruri secundare şi încearcă să transforme Ortodoxia într-o învăţătură similară celei a acestui veac, doar ceva mai înaltă.

De la Gi-ming Shien, tânărul Eugen a învăţat că mai importantă decât cunoaşterea descoperirilor arheologice este învăţătura textelor autentice. Şi spunea Gi-ming Shien despre cărturarii contemporani că, între arheologie şi texte, aleg arheologia, pe motiv că oferă dovezi mult mai precise. Poate că unele din textele străvechi ale Chinei sunt neautentice, poate că nici nu exista dinastia cutare. Frământări similare cu cele ale cărturarilor creştini care consideră că descrierea Vieţii Sfinţilor Varlaam şi Ioasaf n-ar fi autentică. Şi spunea Gi-ming Shien: „cărturarii căzuseră de acord că o anumită dinastie nu a existat, că textele chineze care ar fi trebuit să aparţină respectivei perioade trebuiau să fie redatate. Şi până să apuce cărturarii să le redateze, s-au găsit alte vase şi alte podoabe şi alte dovezi arheologice ale existenţei respectivei dinastii". Asta l-a învăţat pe tânărul Eugen să preţuiască mai mult textul şi valoarea textului, decât sofismele unor cărturari contemporani. Şi amintesc această idee deoarece, în momentul în care a devenit ortodox şi părinte, Serafim Rose a vrut să o aplice la înţelegerea Ortodoxiei.

Părintele Holbea a vorbit despre întâlnirea tânărului Eugen Rose cu Biserica Ortodoxă[4]. Faptul că un străin intră într-o biserică şi se lasă efectiv vrăjit de slujba respectivă arată disponibilitatea şi deschiderea sa faţă de adevăr. Sunt foarte mulţi tineri de alte confesiuni şi de alte credinţe care vin la slujbele ortodoxe, iar acestea li se par interesante şi atât. Tânărul Eugen se simţea din ce în ce mai atras de Ortodoxie, dar îi era greu să facă primul pas al intrării în Biserică.

[4] „Vreme de ani am fost satisfăcut în studiile mele de faptul că eram *deasupra tuturor tradiţiilor*, dar cumva şi credincios lor... Când am vizitat o biserică ortodoxă, a fost doar ca să vad o alta *tradiţie*. Însă, când am intrat pentru prima dată într-o biserică ortodoxă (una rusească, în San Francisco), ceva mi s-a întâmplat, ceva ce nu mai trăisem într-un templu budist sau în alt templu oriental; ceva îmi rostea în inimă că sunt *acasă*, că întreaga mea căutare luase sfârşit. Nu am ştiut cu adevărat ce însemnă aceasta, căci slujba mi-a fost destul de inaccesibilă, fiind într-o limbă străină. Am început să particip la slujbele ortodoxe mai des, învăţând treptat limba si obiceiurile... Prin expunerea mea la Ortodoxie şi la ortodocşi, am început să conştientizez o idee nouă: Adevărul nu era doar o idee abstractă, căutată şi cunoscută de către minte, ci era ceva personal – chiar o Persoană – căutată şi iubită de către inimă. Şi astfel L-am întâlnit pe Hristos" – *Ne vorbeşte părintele Serafim Rose - Scrisori*, p. 7 [n.red.].

Vă voi spune acum ceva care pare scos dintr-o poveste: cum a ajuns părintele Serafim monah. Un alt personaj cheie, actualul părinte Gherman Podmoşenski, pe atunci tânărul Gleb, elev la seminar, s-a gândit să facă un lucru extraordinar: să se ducă în Alaska, mai precis pe insula Spruce, ca să se închine la moaştele neputrezite ale unui sfânt care nu fusese încă trecut în sinaxare - Cuviosul Gherman. Gleb nu avea bani pentru drum. Se duce la duhovnicul său şi-i spune: „Părinte, vreau să fac un lucru ieşit din comun: să mă duc de aici, de unde ne aflăm, să bat toată America, până ajung să mă-nchin la moaştele Cuviosului Gherman!". Şi-i spune părintele: „Frate – Gleb era de origine rusă – frate, ceea ce vrei tu să faci nu e deloc ieşit din comun, asta au făcut moşii tăi şi asta a făcut poporul rus de sute şi sute de ani. Pelerinajele sunt cât se poate de fireşti, cât se poate de normale". I-a dat toată binecuvântarea.

Gleb ajunge pe insula Spruce, îl întâlneşte pe părintele Gherasim, care ducea o viaţă sfântă, şi-l întreabă: „De ce oare în vremurile noastre nu se mai ţin nevoinţele celor din vechime?". O întrebare pe care cred că şi-au pus-o mulţi alţi creştini. Şi unii poate că au primit şi răspunsul. Şi avva Gherasim i-a răspuns tânărului Gleb: „Deoarece noi nu mai avem hotărârea lor. Darul şi ajutorul Domnului sunt la fel şi astăzi ca şi atunci, pentru cei ce sunt credincioşi şi pentru cei ce-L caută din toată inima pe Dumnezeu, iar noi am fi putut trăi întocmai ca şi părinţii din vechime, potrivit cuvântului Apostolului care a zis: *Iisus Hristos este acelaşi şi ieri şi azi şi în veac*" (Evrei 13,8). Când aude Gleb asta, fuge în paraclis la moaştele Sfântului Gherman şi se roagă cu zdrobire de inimă, făcând o făgăduinţă prin care se închina pe sine lui Dumnezeu, şi la bine şi la rău. Până aici, poate că şi alţi credincioşi au trăit lucruri similare, întâlnindu-se ori cu vreun duhovnic, ori cu vreo carte, sau cu altă şansă pe care Dumnezeu le-a dat-o ca să se apropie de El.

Diferenţa este că de aici începe povestea. În timp ce se ruga la moaşte, Gleb aude o voce: „Pune-ţi o dorinţă". El, singur în biserică, în faţa moaştelor, aude că sfântul îi vorbeşte. Şi tânărul Gleb, care nu credea că ar putea să găsească o soţie alături de care să ducă o viaţă jertfelnică, a zis: „Vreau un nebun ca şi mine, pe cineva care să mă înţeleagă şi să înţeleagă ideile mele". Povestea continuă. Vocea spune: „Şi ce altceva mai vrei?" Parcă am fi în *poveştile nemuritoare* cu peştişorul fermecat! Şi Gleb se gândeşte şi spune: „Vreau să fac o frăţie care să îţi cinstească numele şi să mărturisească în întreaga lume sfinţenia ta".

Acesta a fost momentul în care s-au pus de fapt bazele frăţiei Sfântului Gherman din Alaska. M-am bucurat foarte mult când am aflat acest amănunt, pentru că ştiam că părintele Serafim Rose a făcut minuni după moarte, că a avut descoperiri cereşti în timpul vieţii, dar nu ştiam modul precis în care a fost atras pe calea monahală. Şi aproape în acelaşi timp în care Gleb se ruga să îi trimită Dumnezeu un astfel de *nebun*, Eugen Rose se ruga cu disperare să cunoască Ortodoxia. Şi din rânduiala lui Dumnezeu, cei doi se întâlnesc.

Eugen Rose era foarte preocupat de problema sfârşitului lumii, a venirii lui Antihrist, a faptului că în zilele noastre creştinătatea apostaziază cu paşi mari, numai că, nefiind membru al Bisericii, se rezuma la o *credinţă filosofică*. Când Gleb intră în camera acestuia, se miră să vadă un perete cu icoane precum şi portretul ţarului care încă nu fusese canonizat. Începe să-i vorbească, scoate din valiză aparatul de proiecţie şi, aşa cum se pun copiilor diafilme, aşa i-a pus tânărului Eugen diapozitive: părinţi cu viaţă sfântă, mănăstiri, tot ce era mai frumos pentru Ortodoxia din America. Nu i-a trebuit mai mult tânărului Eugen ca să fie topit instantaneu de simţiri irevocabile. Şi Gleb merge la un grup de ruşi şi le spune: „Fraţilor, noi vrem să mărturisim Ortodoxia ruşilor care au ajuns aici în America, dar nu trebuie să ne gândim numai la noi. Să ne gândim la faptul că americanii au nevoie de Ortodoxie şi că cineva trebuie să le-o mărturisească. Am un cadou pentru voi. El este *prezentul*". Şi l-a încredinţat pe tânărul Eugen în grija comunităţii ruse. Un alt tânăr, Dimitri Andrault de Langeron, a acceptat să îi fie naş.

Se punea problema intrării tânărului Eugen în Biserica Ortodoxă. Existau două căi: una - prin botez, aşa cum a fost tradiţia din vechime, şi a doua, aşa cum sunt primiţi în unele părţi astăzi oameni care vin de la anumite culte eretice, de la eretici - prin mirungere. Datorită faptului că părintele Serafim se trăgea dintr-o familie protestantă, unii şi-au pus problema: „oare a fost valabilă intrarea tânărului Eugen în Biserică?". După prima împărtăşanie pe care a primit-o tânărul Eugen, vreme de o săptămână n-a vrut să mai mănânce nimic; atât de dulce a fost împărtăşania primită, încât nu mai simţea nevoia de hrană pământească. Şi starea duhovnicească pe care a avut-o atunci a fost pentru el cel mai important pas, cea mai importantă confirmare a faptului că Hristos l-a primit în Biserica Sa.

O influenţă foarte mare asupra tânărului Eugen şi mai târziu asupra părintelui Serafim a avut-o Sfântul Ioan Maximovici, marele făcător de minuni din San Francisco, un episcop care mergea desculţ pe stradă, un episcop nebun pentru Hristos, care nu dormea în pat, care era foarte diferit de episcopii faţă de care părintele Serafim de mai târziu avea reţineri. În chipul Sfântului Ioan Maximovici, tânărul Eugen a avut dovada faptului că Hristos nu a părăsit Biserica. A avut dovada că oamenii pot merge pe calea sfinţeniei. Şi Sfântul Ioan Maximovici a dat binecuvântare ca frăţia Sfântului Gherman din Alaska să fie întemeiată. Mai mult încă,

Sfântul Ioan Maximovici a vegheat atât în timpul vieții cât şi după moartea sa ca frăția Sfântului Gherman să meargă pe drumul cel bun.

A fost rânduiala lui Dumnezeu ca Eugen şi Gleb să cumpere un munte pe care să pustnicească. Li se puteau oferi slujiri care de care mai ziditoare în biserică, să fie imediat hirotoniți, să aibă o parohie, viață comodă, dulce, glorie, ucenici etc. Dar cei doi au hotărât să cumpere un munte. Cât de ciudată a fost alegerea lor față de alegerea celor care aleg monahismul pentru a duce o viață comodă, şi pe care părintele Serafim i-a mustrat prin cuvântul său… Le lipseau banii ca să poată cumpăra proprietatea respectivă. Şi amărâți, supărați, după ce văzuseră locul de la Platina care le plăcuse foarte mult, s-au dus la moaştele Sfântului Ioan Maximovici, necanonizat pe vremea aceea, să se roage. Şi în timp ce Gleb se ruga, aude cum cineva vine la tânărul Eugen şi-i spune: „Auzi, nu vrei să fii cântăreț la noi, că, uite, îți dăm o sută de dolari pe lună?”. Era exact rata care le trebuia ca să cumpere terenul. Şi au văzut în aceasta mâna lui Dumnezeu şi ajutorul Sfântului Ioan Maximovici. Au reuşit să cumpere proprietatea pe care au pus început bun unei viețuiri după rânduiala Sfinților Părinți. Obştea lor a fost strâns legată de scrierile Sfântului Paisie Velicicovski, şi au căutat să se călăuzească după învățătura filocalică şi patristică. Atunci când un ierarh a venit să-i călugărească, le-a spus: „Fraților, vă trebuie telefon”. Şi-au zis: „Noi nu vrem telefon”. „Fraților, vă trebuie curent electric.” „Nu ne trebuie curent electric.” „O mănăstire nu poate exista fără curent şi fără telefon.” Şi-au spus: „Ba poate, cum să nu? Înainte se putea”. Când s-a pus problema să li se cumpere rase, arhiepiscopul Artemon i-a anunțat că le-a cumpărat material de o mie de dolari. Şi l-au întrebat: „Ce să facem cu el? Să facem paradă la animale?” Erau şocați de faptul că arhiepiscopul nu înțelegea demersul lor. În prima ediție a cărții *Not of this World* apar mai multe momente de tensiune între părintele Serafim şi anumiți clerici sau între ierarhi, apărători ai credinței, cum a fost Ioan Maximovici sau Vlădica Averchie, şi alți slujitori ai altarului care l-au „ajutat” pe Sfântul Ioan Maximovici să ajungă în proces civil, ca să fie batjocura păgânilor şi a necredincioşilor. În cele din urmă, cei doi tineri au curajul să-i spună episcopului că nu vor să aparțină de nici o jurisdicție. De ce? Pentru că nu voiau decât să fie în Biserică şi să nu aparțină nici unui „partid bisericesc”. Erau tensiuni, grecii se certau cu ruşii, ruşii se certau cu cutare şi cutare... Părintele Serafim nu a vrut asta. Episcopul i-a făgăduit că-i călugăreşte şi-i lasă în pace, după care, imediat după ce i-a călugărit, îi pune să citească la strană din *Scara* Sfântului Ioan despre ascultare, şi zice: „Prima ascultare, hirotonia”.

Gleb, fiind rus, nu avea curaj să-l înfrunte pe arhiepiscopul Artemon, în a cărui jurisdicție ar fi trebuit să se afle. Dar primele cuvinte ale părintelui Serafim Rose, după călugărire, au fost: „Niet! Niet! Niet!” El voia o viață pustnicească, voia să-L cunoască pe Hristos, voia să meargă pe calea Sfinților Părinți şi era conştient de faptul că hirotonia l-ar fi făcut imediat părinte pentru alții. Şi şi-a dat seama că nu este potrivit să fie părinte altora înainte de a-şi fi lui însuşi părinte. Şi cariera duhovnicească de tânăr monah a început cu o neascultare față de cuvântul unui ierarh, dar cu o ascultare față de binecuvântarea pe care o primiseră de la Sfântul Ioan Maximovici, față de binecuvântarea pe care o primiseră de la Vlădica Nectarie, care încerca să mai păstreze ceva din duhul Rusiei prigonite. Vlădica Nectarie îi prevenise că arhiepiscopul Artemon îi va hirotoni cu forța pentru că nu înțelegea întru totul dorința lor de a trăi ca simpli monahi. În cele din urmă, arhiepiscopul a cedat.

Despre pustietatea în care trăiau părinții, ar fi de spus de exemplu că, mergând odată prin pădure, părintele Gherman a văzut o pumă. Vă dați seama că s-a speriat extrem de tare, pentru că, de obicei, leii, tigrii, pumele mănâncă oamenii pe care îi prind. Şi, speriindu-se, şi-a dat seama, totuşi, că animalul era foarte mirat: nu mai văzuse nici un om în viața lui. S-au uitat unul la altul cu *respect*, părintele Gherman s-a îndepărtat, până ce a putut să o ia la fugă. Iar altă dată, părintele Serafim, vrând să sape undeva, a găsit un şarpe cu clopoței. Ştia că muşcătura şarpelui îi putea fi fatală. Amintindu-şi de Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, care a omorât balaurul, a pus mâna pe lopată şi a omorât şarpele.

Datorită misiunii pe care au început s-o facă părinții, în special prin cuvântul tipărit, foarte mulți oameni se arătau deschişi față de Ortodoxie şi chiar cereau botezul. Şi-n cele din urmă, părintele Serafim a înțeles că trebuie să primească hirotonia. Şi-a dorit să fie hirotonit de Prea Sfințitul Nectarie. Şi înainte de momentul în care Prea Sfințitul Nectarie l-a hirotonit pe părintele Serafim, a spus următoarele cuvinte: „Atât vreau, să mai fac slujba asta şi să mor”. Cuvintele acestea sunt extraordinare: pentru că un păstrător al vechii tradiții – Prea Sfințitul Nectarie îi cunoscuse direct pe unii dintre cei care, preoți sau episcopi, muriseră ca mucenici în prigoana comunistă – îşi dorea ca prin această hirotonie să transmită mai departe părintelui Serafim tot ceea ce putea transmite. Şi părintele Serafim a fost vrednic de moştenirea duhovnicească pe care a primit-o.

S-ar putea spune mai multe semne minunate care au avut loc în timpul vieții părintelui Serafim şi mai ales după moartea sa, semne care ne-ar oferi o imagine a unui teolog diferită de cea pe care o avem în mod obişnuit. Noi prin *teologi* înțelegem pe cei care au câteva diplome şi atât. Or, teologia părintelui Serafim era în primul rând viața de nevoință pentru Hristos, viața de rugăciune, şi nu este de mirare că ori i se arăta Sfântul Ioan

Maximovici, ori i se arăta un cuvios. Erau semne de la Dumnezeu care-i dădeau putere să meargă pe calea cea strâmtă şi cu chinuri.

Aş menţiona o singură arătare după moarte a părintelui Serafim. O doctoriţă scrie la mănăstirea Sfântul Gherman şi spune că ar vrea să-l cunoască pe părintele Serafim, fiind extrem de impresionată de una dintre cărţile sale, cred că de *Ortodoxia şi religia viitorului*, carte care i-a apropiat pe mulţi eretici de Biserica Ortodoxă. Şi femeia respectivă află că părintele murise. Şi apoi are un vis în care îl vede pe părintele Serafim şi-i spune: „Părinte, părinte, atât mi-aş fi dorit să ajung la mănăstire înainte să mori, pentru că, fiind doctoriţă, aş fi putut să-ţi dau tratamentul de care aveai nevoie". Şi părintele, apărut aşa, în lumină, îi spune: „Stai liniştită, că voia lui Dumnezeu a fost să fiu aici, lângă El".

Minunile pe care le-a făcut părintele Serafim după moarte sunt o dovadă că a fost un vrednic ucenic al Sfântului Ierarh Ioan Maximovici – marele făcător de minuni din secolul XX. Despre Sfântul Ioan atât aş mai spune: nu numai că a ajuns în proces civil, nu numai că a fost prigonit de către alţi episcopi şi preoţi; nici după moartea sa n-a avut parte de linişte. În timp ce părintele Serafim cu părintele Gherman se zbăteau să-i tipărească minunile, au fost episcopi care le-au stat împotrivă. Ba chiar, înainte de a muri, Sfântul Ioan Maximovici i-a dat unui vlădică un antimis şi i-a spus: „Să poţi sluji pe el atunci când duşmanii mei te vor prigoni". Sfântul Ioan Maximovici era conştient de faptul că nici după moartea sa duşmanii nu-l vor lăsa în pace. În cele din urmă, Dumnezeu a rânduit ca moaştele Sfântului Ioan Maximovici să fie găsite întregi şi bine mirositoare, fapt care i-a pus pe duşmanii săi în imposibilitatea de a continua atacurile.

Despre părintele Serafim Rose nu se prea pomeneşte pe la cursurile Facultăţilor de Teologie. Întrebarea este: a fost sau nu părintele Serafim Rose un teolog? Cred că oricine citeşte studiul său *Cum să citim scrierile Sfinţilor Părinţi* va recunoaşte în el pana unui teolog care se află pe linia marilor Sfinţi Părinţi ai Bisericii. Ar trebui să ne dăm seama că, deşi părintele Filotei Zervakos nu este considerat un teolog, atât el cât şi părintele Sofronie Saharov şi ceilalţi au mers pe calea teologiei vii, pe calea teologiei trăite. Ei L-au cunoscut pe Dumnezeu, L-au mărturisit pe Dumnezeu şi, prin scrierile lor, au adus în biserică mai mulţi oameni decât au adus, poate, toţi ceilalţi teologi cu diplome dar fără trăire, la un loc.

Părintele Serafim Rose a fost deschis nu numai faţă de învăţătura Sfinţilor Părinţi, nu numai faţă de părinţii contemporani cu viaţă sfântă, ci – un lucru care pe unii i-ar pune sigur pe gânduri – a fost deschis faţă de cultura contemporană. Deschis în ce sens? El continua învăţătura Sfântului Teofan Zăvorâtul care spunea că omul are nevoie să se împlinească atât duhovniceşte, cât şi, într-un anume fel, trupeşte, cât şi, într-un anume fel, sufleteşte. Adică, dacă între trup şi suflet şi duh există o anumită fractură, o anumită ruptură, omul va eşua în demersul său duhovnicesc. Adică, dacă există oameni care merg numai la slujbe, slujbe, slujbe, şi nu înţeleg că trebuie să fie deschişi faţă de cei din jurul lor, aceşti oameni capătă un duh sectar şi, în cele din urmă, pierd adevăratul parfum al Ortodoxiei. Părintele Serafim Rose spunea că a avut avantajul de a nu se converti brusc la Ortodoxie. În *Scrisori* el face referire de mai multe ori la sindromul „convertitului nebun", un sindrom despre care n-am mai citit în altă parte. Şi, într-adevăr, există unii care trec de la religii orientale la Ortodoxie şi nu vor să ştie decât de Biserică şi Sfinţi Părinţi, şi neagă orice altă formă a culturii. Părintele Serafim spunea că există riscul să vrem să devenim sfinţi înainte să fim oameni.

Pe părinţii de la Sfântul Gherman i-a marcat foarte tare pilda unui mare avvă la care vine un tânăr însetat de viaţa duhovnicească: „Avva, ce să citesc?" Şi răspunsul este şocant pentru marea majoritate a voastră: *David Copperfield* (fără nici o legătură cu celebrul şaman modern). Răspuns care ne-a dat gata pe toţi cei care considerăm că-L cunoaştem într-o anumită măsură pe Hristos. Adică *David Copperfield* e cam pe la sfârşitul sfârşitului listei cărţilor care ar putea fi recomandate de către un duhovnic, în cazul în care duhovnicul nu recomandă medicină *Ayurveda* sau cine ştie ce cărţi ale medicinei orientale ori alte ciudăţenii. Ar fi şocant pentru noi, poate, cel puţin pentru mine a fost, să aflăm că părintele Serafim i-a luat pe tinerii din mănăstire să vadă piesa lui Shakespeare - *Romeo şi Julieta*, piesă pe care o citiseră mai înainte. Unde sunt Sfinţii Părinţi, şi unde-i *Romeo şi Julieta*? Şi a fost întrebat: „Părinte, dar nu vă daţi seama, sunt tineri începători în viaţa monahală! N-or să se smintească?" Şi părintele Serafim a spus: „Şi ei sunt oameni şi trebuie să înţeleagă anumite manifestări ale sufletului omenesc. Este mai bine să li se ofere acestea sub îndrumare şi control decât să se lupte cu ele singuri". Iar cei care s-au grăbit să-l catalogheze pe părintele Serafim Rose ca extremist şi fundamentalist găsesc în el un om cu o personalitate cât se poate de echilibrată.

Mă întrebam oare cum îşi petrecea timpul părintele Serafim? Printre altele, îi învăţa gramatica limbii engleze pe tinerii care veneau la mănăstire. O perspectivă cam şocantă. Dacă ar vrea un fariseu să cerceteze viaţa părintelui Serafim – viaţa sa de monah – şi să găsească hibe de genul ăsta, ar găsi mai multe. Numai că, paradoxal, aici a lucrat Duhul Sfânt. Paradoxal, încercăm să limităm Ortodoxia la trei cărţi, cinci canoane şi şase slujbe, fără să ne dăm seama că încercăm să-L limităm pe Dumnezeu. Şi, în timp ce „harismaticii" care

negau linia pe care mergea părintele Serafim au ajuns într-o fundătură, unii dintre ei rupându-se, în cele din urmă, chiar de Ortodoxie, ucenicii părintelui Serafim, crescuţi „cu linguriţa”, cu „zăhărelul”, au ajuns, în cele din urmă, fii adevăraţi ai Bisericii şi chiar mărturisitori ai Bisericii.

Putem risca să cădem într-o altă extremă. Nici părintele Serafim n-ar fi spus să îmbrăţişăm cu toată inima cultura contemporană. La un moment dat, vorbind despre televizor, face următoarea remarcă: „Dacă părinţii nu au reuşit să arunce televizorul pe fereastră, atunci să vegheze cu mare grijă la emisiunile pe care le văd copiii lor.” Părintele Serafim era conştient de faptul că nu putem trăi într-un ghetto, şi atunci le cerea părinţilor foarte mult discernământ. Dacă-i spui copilului să nu se uite deloc la televizor, nu se uită deloc cât stă în casa ta, dar găseşte prilej să alerge cu disperare la vecin, să se uite în casa prietenului său. Cu muzica, de asemenea, sunt tineri ortodocşi care-şi imaginează că au sporit foarte tare în viaţa duhovnicească, şi în afară de psaltica athonită, sau sârbească etc., etc. nu mai pot asculta altceva. Şi părintele Serafim atrăgea atenţia asupra faptului că unii dintre aceştia se află în înşelare. Pe părintele Serafim, unul dintre factorii care l-au apropiat de Ortodoxie a fost muzica lui Bach. Cunoaştem toţi reţinerea anumitor ortodocşi faţă de Bach şi, cu toate astea, Bach i-a vorbit părintelui Serafim despre Dumnezeu. Nu numai înainte de convertire, ci şi după convertire. Aşa că trebuie să fim puţin mai delicaţi atunci când încercăm să dăm cu barda.

O să vorbesc puţin despre un text de mare folos - *Cum să citim scrierile Sfinţilor Părinţi?*, după care voi vorbi despre legătura dintre celelalte cărţi pe care le-a scris părintele Serafim Rose şi viaţa pe care a dus-o. În acest text, părintele Serafim Rose observă că, în zilele noastre, sunt din ce în ce mai puţini învăţători adevăraţi care merg pe linia Sfinţilor Părinţi, şi că unii se îndoiesc de faptul că mai există adevăraţi mărturisitori astăzi. Dar părintele Serafim, mergând pe linia Cuviosului Nichita Stithatul, spune clar că Duhul Sfânt lucrează din generaţie în generaţie şi că, până la sfârşitul veacurilor, Dumnezeu va rândui ca în Biserică să existe astfel de propovăduitori înduhovniciţi. În timp ce mulţi teologi cu diplomă, care se fălesc cu starea lor de profesori universitari, caută să se piardă în amănunte neesenţiale în loc să studieze aurul predaniei Sfinţilor Părinţi, părintele Serafim Rose a observat că mai există un alt fel de teologi, care consideră că s-au eliberat de captivitatea apuseană: teologi care filosofează asupra diferenţierii duhului ortodox faţă de duhul catolic, dar care fac această diferenţiere într-un mod apusean. Şi, ca fost student al Facultăţii de Teologie din Bucureşti, fac o paranteză: pe mine m-a pus pe gânduri faptul că şi în această facultate am întâlnit profesori care vorbeau despre duhul apusean, despre cât de rău este să faci teologie în duhul apusean, dar ei înşişi combăteau duhul apusean într-un mod apusean. Părintele Serafim a combătut şi acel gen de teologi care după ce citeau câteva cărţi îşi imaginau că stăpânesc Ortodoxia. Teologi care susţineau, de exemplu, că Sfântul Serafim de Sarov este primul mistic rus. Fedotov a făcut această afirmaţie. Îl considera pe Sfântul Serafim primul, ignorând o întreagă tradiţie rusească plină de cuvioşi, cuvioase, sfinţi făcători de minuni, nebuni pentru Hristos, care au dobândit harul lui Dumnezeu şi au intrat în *Sinaxare*.

O altă extremă asupra căreia atrage atenţia părintele Serafim este râvna exagerată, sindrom de care suferă foarte mulţi dintre ortodocşii care, citind în scrierile filocalice despre culmile desăvârşirii, vor să le atingă în câteva momente. Părintele Serafim ne atrage atenţia asupra faptului că în momentul în care au început să fie tipărite scrierile filocalice, bătrânii duhovniceşti nu doar s-au bucurat, ci s-au şi întristat. La simpozioane şi la conferinţe se aud numai păreri de genul: „Ce bine că s-au tipărit scrierile filocalice! Ce bine că s-au tradus! Ce bine…”. Nici unul dintre vorbitorii pe care i-am auzit în conferinţe nu a spus că atunci când s-au tipărit textele, când s-au tipărit şi traducerile, părinţii duhovniceşti s-au şi temut că ele ar fi putut ajunge – şi au ajuns – la unii cititori care nu erau în stare să le înţeleagă. În numele unei deschideri faţă de învăţătura filocalică, de moment, unii teologi pierd din vedere faptul că stareţii s-au temut că în momentul în care aceste scrieri se dau poporului nepregătit, poporul nu va şti să le primească. Paisie Velicicovski însuşi şi ucenicii săi s-au temut că în momentul în care *Filocalia* va fi tipărită, oamenii o vor transforma în altceva, într-un fel de idol: „Gata, de-acum avem *Filocalia*, de-acum ştim care sunt culmile şi ajungem la desăvârşire în câteva zile”. Or, părintele Serafim Rose a atras atenţia foarte serios asupra faptului că nu trebuie să ne limităm la o *renaştere patristică* de genul cunoaşterii intelectuale a textelor patristice, ci trebuie să încercăm să sorbim viaţă din textele respective. Şi, înainte de a-i învăţa pe alţii să facă asta, părintele Serafim a făcut-o el însuşi.

Părintele Serafim atrăgea atenţia asupra riscului „teologiei la o ţigară” sau la un pahar cu vin. Şi spunea foarte clar că unii dintre teologii care ţin conferinţe cât se poate de renumite şi de faimoase au o viziune denaturată asupra Ortodoxiei. Nu putem fi ortodocşi doar când vorbim, vreme de jumătate de oră, iar apoi viaţa noastră este o viaţă de păcat, o viaţă de iubire de patimi, o viaţă de iubire de sine. Ori suntem ai lui Hristos tot timpul, ori nu suntem deloc. Şi mai târziu, părintele Paisie Aghioritul a spus următoarele: cei care nu se află într-un duh cu Sfinţii Părinţi, să nu îndrăznească să le comenteze scrierile, să nu îndrăznească nici măcar să le

traducă. În acest cuvânt se regăseşte cât se poate de bine învăţătura părintelui Serafim Rose: cei care vor să facă exegeze, cei care vor să comenteze, să caute, întâi de toate, să fie într-un duh cu Sfinţii Părinţi.

O să vorbesc puţin acum despre celelalte cărţi scrise sau traduse de părintele Serafim. Aşa cum spunea şi părintele Gheorghe Holbea, când părintele Stăniloae traducea ceva intra într-o legătură foarte strânsă cu duhul cărţii, legătură care-i modifica viaţa, îi modifica traseul duhovnicesc. Acelaşi fenomen se întâmplă cu orice autor sau traducător care are dragoste de Hristos. Foarte important pentru părintele Serafim Rose a fost să tipărească *Sfinţii catacombelor Rusiei* – o carte care a şocat pur şi simplu America. Zicea părintele Serafim că în timp ce la întrunirile ecumenice unii ierarhi de la Moscova spuneau că în ţara lor credinţa ortodoxă este liberă şi că în Rusia se stă în închisoare numai din motive politice, Rusia era umplută de sângele sfinţilor mucenici: mireni, diaconi, preoţi şi ierarhi mureau în închisori. Ca motto al acestei cărţi, părintele Serafim a pus nişte cuvinte care ar putea să pară exagerate: „Astăzi în Rusia, mâine în America!” Dacă s-ar grăbi cineva să facă afirmaţii de genul acesta, ar fi etichetat ca fiind plin de un duh sectant. Numai că părintele Serafim cunoştea foarte bine profeţiile sfinţilor şi cuvioşilor ruşi, atât cele despre prigoana din Rusia, cât şi cele despre pacea care va urma prigoanei, precum şi cele despre revenirea prigoanei. Vorbind despre mucenicii Rusiei, părintele Serafim a afirmat clar - şi el a scris nu numai despre mărturisitorii Rusiei, ci şi despre mărturisitorii din România, în mod special despre părintele Gheorghe Calciu Dumitreasa - că ortodocşii care vor să facă faţă Ortodoxiei căldicele şi comode a acestei lumi trebuie să iubească mărturisitorii, trebuie să îi iubească pe cei care au pătimit pentru Hristos. Cine încearcă să-şi întocmească un mod de gândire din care lipsesc mucenicii contemporani, din care lipseşte jertfa din secolul XX, se rupe de duhul mărturisitor al Bisericii.

Părintele Serafim Rose a fost extraordinar de preocupat de venirea lui Antihrist. În cercurile teologice, venirea lui Antihrist este un subiect derizoriu sau *tabu*. Precum ştiţi, s-a tradus şi la noi în ţară cartea Preasfinţitului Averchie Tauşev *Apocalipsa în învăţăturile Sfinţilor Părinţi*. Despre această venire părintele Serafim spunea că trebuie s-o privim cu foarte mare discernământ. Pe de o parte greşesc cei care zic că or să vină vremuri bune, vremuri de pace, vremuri de înflorire, în care va avea loc unirea credinţelor. Printre aceştia l-aş arăta cu degetul pe marele *profet* al noii ere, Berdiaev, care trecea drept mare avvă pentru foarte multe cercuri intelectualiste ortodoxe. Părintele Serafim arăta că Berdiaev a fost un profet al lui Antihrist. Ce vrea satana, ce vrea diavolul? Să nu ne dăm seama că vremurile merg din rău în mai rău. Satana vrea să credem că or să vină vremuri în care o să fie pace, prietenie, înţelegere. Numai că, în opoziţie cu înţelepciunea acestui veac mărturisită chiar şi de către unii cărturari ortodocşi, părintele Serafim punea profeţiile cuvioşilor ruşi. Şi, fac o paranteză, părintele Serafim a reuşit să tipărească în întregime profeţiile Sfântului Serafim de Sarov despre sfârşitul lumii, profeţii care la prima ediţie în rusă au fost cenzurate. De ce? Sinodul hotărâse că trebuie cenzurată mai ales profeţia următoare: „Episcopii vor deveni atât de lipsiţi de evlavie încât nu vor mai crede în învăţătura de căpătâi a Bisericii Ortodoxe”. Ca o altă paranteză, s-a făcut un sondaj de opinie între episcopii anglicani, câţi cred în înviere, şi un număr foarte mare au recunoscut că nu cred. Ei au fost oameni cinstiţi, oameni serioşi în rătăcirea lor, şi sinceritatea lor i-a determinat pe unii anglicani să treacă la Ortodoxie: după cum ştiţi, a avut loc o trecere destul de masivă, o convertire care pe părintele Serafim Rose l-a impresionat.

Cât priveşte celelalte profeţii legate de venirea lui Antihrist, aş dori să nu mă opresc asupra lor aici, întrucât ar fi poate prea şocante. În momentul în care o să apară versiunea românească a cărţii *Not of This World*, le veţi putea găsi voi înşivă şi veţi şti să le apreciaţi altfel. Părintele Serafim spunea: să nu căutăm panicaţi tot felul de semne privitoare la venirea lui Antihrist. Cei care scriu cărţi şi care afirmă că semnele ne arată că peste 10-15 ani o să vină Antihrist, vor fi nevoiţi să schimbe aceste cărţi peste 10, 15, 20 de ani. Părintele Serafim spunea altceva: să observăm un duh al lui Antihrist, un duh al apostaziei care se întinde cu paşi mari. Printre semne: îndepărtarea anumitor clerici de învăţătura ortodoxă şi prigonirea ierarhilor şi clericilor care mărturisesc Ortodoxia. Un exemplu izbitor este prigonirea Sfântului Ioan Maximovici şi a episcopului Sava de Edmonton, cel care s-a ocupat de canonizarea Sfântului Ioan.

Părintele Serafim spunea că cei care vor să fie cu adevărat ai lui Hristos nu trebuie să se lase prinşi nici de duhul sectar: „vine Antihrist în 10-15 ani, se termină totul, disperare, panică de duhul modernist al celor care zic că trebuie să stăm liniştiţi.

Părintele Serafim Rose a compus şi slujbe. El a scris slujba Sfântului Paisie Velicicovski, Acatistul Sfântului Ioan Maximovici, şi împreună cu părintele Gherman a scris slujba Sfântului Gherman de Alaska, precum şi alte slujbe. Părintele Serafim avea ceva ce nouă ne lipseşte: râvna pentru canonizarea sfinţilor contemporani. Părintele Serafim Rose înţelegea că este anormal să canonizăm numai sfinţi care au trăit până în secolul XIX sau până la începutul secolului XX. Sfinţenia există în Biserică. El a luptat pentru canonizarea Sfântului Ioan Maximovici, chiar dacă a avut foarte mult de suferit pentru aceasta.

Aş nuanţa puţin acum modul în care părintele Serafim Rose vorbea despre *ortodoxia inimii*, care se opune *ortodoxiei minţii*. Şi aş da un exemplu: la un moment dat filosoful Berdiaev, considerat de mulţi ortodox, se dusese să-l umilească prin cunoaşterea sa intelectuală pe stareţul Gherman de la Schitul Zosima. Am aflat despre această întâlnire după ce citisem de câteva ori critica pe care părintele Serafim Rose a făcut-o învăţăturii lui Berdiaev – unul dintre înainte-mergătorii lui Antihrist. Într-un fel îmi lipsea un anumit corespondent al acestor acuzaţii în viaţa de zi cu zi a lui Berdiaev. Mă gândeam că poate el o fi încercat totuşi să trăiască ortodox, chiar dacă nu gândea ortodox; încercam să-i găsesc circumstanţe atenuante, fără să-mi dau seama că, de fapt, nu am ce să găsesc: trăieşti cum gândeşti şi gândeşti cum trăieşti. Într-o carte a lui Pavel Florenski, carte apărută recent în traducerea românească, se povesteşte cum Berdiaev îi luase pe Florenski, pe Serghei Bulgakov şi pe alţi intelectuali *ortodocşi* să îl umilească pe marele stareţ de la Schitul Zosima. Şi în timp ce Berdiaev încerca să îngenuncheze un asemenea avvă isihast, pe Florenski l-a bufnit plânsul. El nu-şi imagina că un teolog ca Berdiaev poate să meargă până acolo încât să încerce să îngenuncheze un sfânt.

Or, dacă Berdiaev l-a putut defăima pe acest stareţ Gherman, pe motiv că nu era bine pregătit intelectual, cu părintele Serafim nu i-ar fi mers. Părintele Serafim Rose *dădea clasă*, fiind un adevărat geniu. N-am vrut să insist foarte mult asupra remarcabilei uşurinţe cu care asimila cunoştinţe, asupra faptului că era cu adevărat ieşit din comun. A învăţat atât de bine limba chineză încât o tânără din comunitatea chinezească din San Francisco se simţea stânjenită de chineza pe care o ştia părintele Serafim. El nu numai că a tradus Tao Te King-ul în limba engleză, făcând o traducere mai bună decât a celorlalţi orientalişti, mulţi dintre ei chiar chinezi, ci a tradus punând în valoare sensuri pe care chinezii înşişi le pierduseră din vedere. Părintele Serafim Rose avea unele rezerve faţă de teologia academică nu pentru că nu ar fi putut să se ridice la înălţimea ei, el însuşi fiind o minte foarte ascuţită, ci pentru că era conştient de îndepărtarea unui segment destul de întins al teologiei academice de duhul Sfinţilor Părinţi. Părintele Serafim este numit de către cei care-l cinstesc „părintele Serafim Noul Filosof", sau *Filosoful de la Platina*, aşa cum Sfântul Iustin este numit de Biserică *Iustin Martirul şi Filosoful* nu pentru că n-ar fi fost un teolog. Precum ştiţi, la Sfinţii Părinţi teologia era una cu filosofia, iar părintele Serafim dobândise o cunoaştere sporită a adevăratei teologii.

Închei aici cuvântul meu spunându-vă că, aşa cum pentru părintele Serafim Rose existenţa Sfântului Ioan Maximovici - care a fost făcător de minuni încă din timpul vieţii - a fost o dovadă că Dumnezeu este viu în Biserică, tot astfel pentru toţi creştinii ortodocşi prezenţa părintelui Serafim Rose ar trebui să fie o dovadă vie că Dumnezeu ne iubeşte. Chiar dacă a ales să trăiască pe un vârf de munte, părintele Serafim are să ne spună foarte multe. Ne ajută să nu fim precum cei care atacă modernismul dar cad în capcana supercorectitudinii şi Îl pierd pe Hristos din inimile lor, rămânând cu El numai pe buze, rămânând cu nişte teorii şi trăind o *Ortodoxie moartă*.

Să ne ajute bunul Dumnezeu ,pe cei care vrem să cunoaştem teologie adevărată, să mergem pe calea nevoinţelor, să trăim *Ortodoxia inimii* pe care a propovăduit-o părintele Serafim. Amin!

În apărarea Cuviosului părinte Serafim

Ioan Vlăducă

O să vă spun câteva cuvinte despre Lazăr Puhalo, acest părinte care a scris împotriva părintelui Serafim Rose. Este un părinte care a fost caterisit şi, după aceea, a trecut în altă zonă a Bisericii, să zicem, unde a fost hirotonit ca episcop. Cartea se numeşte *Căile Ortodoxiei contemporane*, şi atenţia asupra acestei cărţi mi-a atras-o părintele ieromonah Evloghie de la Mănăstirea Nera. Eu nu ştiam de existenţa ei, dar părintele a observat-o înaintea mea, a citit-o şi mi-a trimis un scurt cuvânt despre această carte, ca semnal de alarmă[5]. Şi

---

[5] Din economie de timp, textul părintelui Evloghie privitor la *Epistola despre părintele Serafim Rose* inclusă în volumul *Căile ortodoxiei contemporane* nu a mai fost citit la conferinţă. Anexăm aici un fragment din textul - semnal la care face referire Ioan Vlăducă: *Stânjenelii îi este dat să se preschimbe în amară dezamăgire la vederea uşurătăţii cu care, de-a lungul celor patru pagini ale epistolei, sunt azvârlite cu veninos nesaţ asupra părintelui Serafim Rose toate învinuirile pe care şi le-ar putea închipui o minte omenească, fie ea şi una bolnavă. Zugrăvit de către arhiepiscopul Puhalo, părintele Serafim se arată a fi un homosexual maniaco-depresiv, îmbibat de idei gnostico-teosofice, care prin strădaniile unor cercuri oculte a izbutit să-şi făurească o mincinoasă aură de sfânt şi să înşele lumea cu ereziile sale tao-hinduso-neoplatonice.*

Mai mult decât însăşi gravitatea extremă a fiecăreia dintre aceste acuze, ar putea stupefia lipsa desăvârşită a argumentelor care să le susţină temeinicia. Autorul găseşte de cuviinţă doar să amintească despre anumite „controverse" pe care le-ar fi purtat –

pentru a înțelege ce legătură avea Înalt Prea Sfințitul Lazăr Puhalo cu părintele Serafim Rose, va trebui în câteva cuvinte să prezint un foarte, foarte scurt istoric.

Alexandru Kalomiros, un medic grec care s-a exprimat împotriva ecumenismului, la un moment dat a intrat în mişcarea evoluționismului teist. S-a ferit de o erezie şi a căzut într-o altă erezie. Evoluționismul teist este erezia care afirmă că Dumnezeu a creat doar nişte bacterii, nişte vietăți unicelulare, şi apoi le-a ajutat să evolueze până la maimuță şi om. În cartea sa, Kalomiros spune că în ziua a cincea, identificată de el cu o eră geologică, peştii, la porunca lui Dumnezeu, ar fi ieşit din apă pe uscat şi s-ar fi târât pe uscat. Ar fi mers pe aripioarele lor şi în cozile lor şi s-ar fi transformat în reptile amfibii, susține Kalomiros. Bineînțeles că părintele Serafim Rose, bun cunoscător al învățăturilor Sfinților Părinți, a reacționat împotriva acestei erezii şi, în urma acestei reacții ortodoxe, a apărut această carte: Ieromonahul Serafim Rose - *Cartea Facerii, Crearea lumii şi omul începuturilor*, editată în traducere românească la Editura Sophia şi care se găseşte încă pe piață, unde arată că este imposibil să împăcăm învățătura ortodoxă cu evoluționismul. Un foarte bun prieten al lui Kalomiros, acest Puhalo, şi-a luat răspunderea de a continua pe această linie disputa cu părintele Serafim. De aceea a scris această carte în care îl defăimează pe părintele Serafim Rose. Nu îndrăznesc să vă citesc exact cuvintele, nici nu vă recomand să le citiți, sunt smintitoare. Pentru mine nu sunt prea murdăritoare, căci unde este multă murdărie, nu se simte. Dar unde este mediu mai curat, se simte, şi este posibil să rămână nişte imagini urâte pentru mulți ani. De aceea prefer să nu vă citesc din cartea lui Lazăr Puhalo. Un singur lucru aş vrea să vă citez, însă, scris de părintele Serafim Rose: care este concluzia sfinției sale despre evoluționism şi despre evoluționismul teist. „Evoluționismul este strâns legat de întreaga mentalitate afectată a putredului «creştinism» al Apusului. Ea este vehiculul noii spiritualități şi a noului creştinism, în care diavolul se străduieşte acum să scufunde pe ultimii creştini adevărați. Ea oferă o explicație alternativă a Creației, față de cea a Sfinților Părinți. Sub influența ei, creştinul ortodox ajunge să citească Sfintele Scripturi fără să le înțeleagă, ajustând textul spre a se potrivi preconceputei sale filosofii a naturii. Acceptarea ei nu poate duce decât la acceptarea unei explicații alternative şi pentru alte părți ale descoperirii dumnezeieşti, la ajustarea automată a celorlalte texte scripturistice şi patristice, spre a se potrivi cu «înțelepciunea» modernă".

în scris – cu părintele Serafim, promițând fugar că va furniza în viitor oarece „materiale" pe această temă. Ca şi având o legătură cu incriminările de mai sus, se face caz de caterisirea părintelui Gherman (pe numele său de mirean - Gleb Podmoşenski) şi de existența unui fiu duhovnicesc al părintelui Serafim care, în urma unor dereglări psihice, ar fi ajuns până la a se castra. Nu cunoaştem în ce măsură a fost dovedită cu adevărat homosexualitatea părintelui Gherman, după cum ne scapă şi mecanismele psihologice care l-au determinat pe David Scott să se castreze. Şi, oricum ar sta lucrurile, ele nu pot sugera absolut nimic despre părintele Serafim. Este oare de trebuință să i se amintească ierarhului Puhalo că Însuşi Mântuitorul a avut un ucenic cleptoman şi sinucigaş? Ne-ar fi plăcut să credem că nu. Tot aşa precum nu ne grăbim nici noi neapărat să dăm o anumită însemnătate faptului că arhiepiscopul Puhalo îşi datorează caterisirii situația canonică de astăzi şi că îşi poate număra, la rându-i, în tagma ucenicilor un homosexual dovedit ca atare. Pe de altă parte, suntem cu toții datori să ne aducem aminte de ticăloşia excelent instrumentată juridic şi mediatic prin care, în urmă cu câtiva ani, vârfurile masoneriei politice şi ecleziastice cipriote urmăreau caterisirea şi condamnarea penală – sub acuzația de homosexualitate – a mitropolitului aghiorit Athanasie al Limassolului, reînsuflețitorul Ortodoxiei în insulă şi totodată unul dintre cei mai iubiți arhierei ai lumii eline. Doar săvârşirea unei netăgăduite minuni dumnezeieşti, în chiar timpul şedinței procesului ce se declanşase, a mai putut vădi nevinovăția ierarhului vatopedin.

Cât priveşte învinuirile „dogmatice" aduse Părintelui Serafim Rose, ne vedem puşi deocamdată în situația delicată de a nu le putea nici măcar lua în seamă întrucât, în absența „materialelor" făgăduite, ele rămân nişte vorbe goale, lipsite de orice întemeiere. De altminteri, rezervele față de autorul „Epistolei" apar cu atât mai îndreptățite cu cât întâia piatră de poticnire a cărții sale este tocmai limpezimea dogmatică. Lasă loc unor îngrijorătoare semne de întrebare felul în care arhiepiscopul întemeiază scripturistic distincțiile între termenii „iad" şi „hades", respectiv „rai" şi „paradis". Încercarea sa de a da cuvintelor Mântuitorului către tâlharul de pe cruce sensul: „Astăzi îți spun aceste vorbe, că vei fi alături de mine în Paradis (nu în Rai!)" ruşinează până şi cele mai îndrăznețe tâlcuiri sectare. De asemenea, susțineri precum aceea că „Învățătura potrivit căreia sufletul … poate să părăsească trupul, să aibă experiențe, să primească viziuni, revelații, să rătăcească din loc în loc, să fie alungat sau «cercetat şi judecat» fără trupul său este, esențialmente, elenism păgân" aruncă însemnate îndoieli asupra chipului în care autorul îşi însuşeşte învățătura ortodoxă despre înțelesul şi urmările judecății particulare a sufletelor. Departe de a ne propune recenzarea cărții inchizitorului părintelui Serafim Rose, ne socotim datori să semnalăm asemenea afirmații vrednice de atenția oricărui teolog cu mintea întreagă…

(Cât priveşte acuzația potrivit căreia părintele Serafim a fost eretic pentru că a susținut învățătura despre existența vămilor văzduhului, ar trebui precizat faptul că această învățătură nu îşi trage seva din moştenirea *asiatică* despre care episcopul Lev (Lazăr) Puhalo afirmă că părintele Serafim nu s-ar fi lepădat, ci se regăseşte în învățăturile multor sfinți ortodocşi (Sfântul Ignatie Briancianinov, Sfântul Ioan Maximovici, etc.). Cine îl consideră eretic pe părintele Serafim din pricina învățăturii despre *vămi*, ar trebui să îi judece cu aceeaşi măsură pe sfinții din a căror învățătură părintele Serafim s-a hrănit. Şi cine are îndrăzneala de a face o astfel de afirmație – negând sfințenia acestor mărturisitori ai Bisericii – are o credință îndoielnică. (Oare cine ar avea îndrăzneala să îl acuze de erezie pe părintele Nicodim Măndiță, autor al cunoscutei lucrări *Vămile văzduhului*? Cei care l-au acuzat pe părintele Serafim ar face aceasta, fără mustrări de conştiință – [n.red.])

O chemare la Ortodoxie

Ştefan Francisc Voronca (traducător)

În calitate de traducător şi convertit (că tot a venit vorba de convertiţi) de la catolicism (că tot se vorbea de confesiuni), vreau să spun doar câteva cuvinte despre părintele Serafim şi despre învăţătura sa, ceva ce m-a mişcat. Sigur, întreaga sa operă este mişcătoare, dar, oare cât ne rămâne în inimă din ea? Iată câte ceva din ce m-a impresionat pe mine. Ea este destul de simplă şi foarte bine prezentată de el însuşi. De fapt, nu este o simplă învăţătură, ci chiar propriul său suflet, transpus în cuvinte, propria lui raportare la Dumnezeu, aşa cum chiar el spune aici [în *Ne vorbeşte părintele Serafim Rose – Scrisori* - n.n.] despre cuvintele sale: „mai mulţi mi-au spus că cuvintele mele le-au mers direct la inimă. Că trebuie să se adâncească mai mult în credinţă, fără să se împiedice de elementele exterioare". Problema „elementelor exterioare" apare de mai multe ori în scrisori, apare şi în celelalte cărţi dar sub o altă formă şi cu alţi termeni.

Părintele Serafim are un cuvânt care pe mine personal m-a răscolit, aşa-zicând, mi-a întors fiinţa pe dos, la fel cum spuneau unii dintre iudei despre Sfinţii Apostoli (în *Faptele Apostolilor*) că au întors lumea pe dos. Acest lucru cred că a urmărit şi părintele Serafim: lumea este întoarsă pe dos, ea trebuie întoarsă şi aşezată într-o poziţie normală sau, aşa cum ziceau opozanţii Sfinţilor Apostoli, respectiv ai părintelui Serafim, că asta ar însemna întoarcerea ei pe dos.

Pe mine, cel care m-a întors prima dată pe dos a fost părintele Cleopa. M-a luat, aşa-zicând, de mijloc şi m-a aruncat în staulul Ortodoxiei, pentru că a fost un cuvânt „care a mers la inimă", a fost un cuvânt care a venit direct de la Dumnezeu. Prin el - prin părintele Cleopa - sau prin părintele Serafim, L-am simţit pe Dumnezeu mai aproape. L-am simţit pe Dumnezeu vorbind direct omului. Chiar înainte să fiu ortodox, cunoşteam destule lucruri despre Ortodoxie, ştiam cât de depărtaţi erau catolicii de dreapta credinţă, citind teologii ruşi, citindu-l pe părintele Stăniloae ş.a.m.d., cunoscând elementele exterioare, cunoscând adevărul (mai puţin cel trăit – Adevărul - Persoană) şi crezând în el, dar, cu toate acestea, nu treceam la Ortodoxie. Sigur, cărţile pe care le citeam aveau ceva din Duhul Cel Sfânt al acelor teologi sau părinţi, dar parcă nu mi se adresau personal (deşi erau scrise pentru toţi). Pur şi simplu nu vedeam persoana scriitorului, cu toată expresia sa de trăitor al Ortodoxiei. Mă întrebam de ce, de ce nu trec până la urmă la Ortodoxie. De ce? Pentru că vedeam mai mult o Ortodoxie a minţii (fie ea în Tradiţie patristică sau biblică), care nu cutremura fiinţa din temelii, întorcând-o spre Hristos. În biserica catolică rosteam *Crezul* fără Filioque, osândeam erorile catolice (au oare vreun număr?), începeam să fiu, oarecum, un ortodox în catolicism. Era problema elementelor exterioare. Mi se spunea că Ortodoxia e aşa şi pe dincolo, or n-am văzut pe cineva, pe cineva cu cuvinte mergătoare la inimă, cuvinte ce răstoarnă suflete, aşa cum era răvăşit cu totul sufletul iudeilor care Îl ascultau pe Hristos. Citisem puţin din părintele Cleopa, dar nu m-a convins prea mult. Văzusem o casetă video cu el, văzusem una şi cu părintele Stăniloae, cuvintele mi-au mers la inimă şi au zdrobit acel zid care o împrejmuia.

Problema convertirii nu trebuie pusă foarte mult confesional, trasând nişte graniţe între confesiuni, că noi suntem ortodocşi şi ceilalţi sunt catolici sau heterodocşi ş.a.m.d. Problema stă în raportarea la Dumnezeu. Nu suntem noi responsabili că suntem ortodocşi, sau cei care sunt catolici sunt responsabili şi vinovaţi sau nevinovaţi că sunt catolici. Pur şi simplu, aşa am ajuns, aşa a vrut Dumnezeu, deşi nu poate fi vorba, bineînţeles, de o alegere arbitrară. Dintr-un paradox, cum s-ar spune. Răbdarea lui Dumnezeu, Providenţa lui Dumnezeu. Părintele Serafim a ajuns la Ortodoxie printr-un paradox providenţial, sau „existenţial". Aş putea spune, din scrisorile lui, [că a ajuns] mişcat foarte mult de cuvântul Sfântului Episcop Ioan Maximovici. Numele lui se regăseşte adesea în *Scrisori*; Părintele Serafim vorbeşte despre el, vorbeşte despre rugăciunea pe care o îndrepta către el şi spunea că încearcă să meargă pe aceeaşi linie. Totuşi nu era singura personalitate pe care o urma, mai erau şi alţi episcopi, numele lor fiind pomenite de asemeni în *Scrisori*.

A doua chestiune pe care aş vrea să o ating este problema unei mentalităţi pe care el încerca să o trăiască, o mentalitate, spune el, *de catacombă*. Această afirmaţie m-a impresionat foarte mult şi, după cum ştiţi, el s-a adâncit sau a „coborât" în pădurile Californiei, în *catacombele Californiei* dacă vreţi, unde a încercat să se întoarcă, oarecum, la cugetul Părinţilor, la acel cuget rupt de lume dar făcut una cu lumea, una cu adevărata fire a lumii. Dacă noi suntem în lume, să nu credem neapărat că o şi cunoaştem. Adesea relaţiile dintre noi sunt exterioare, deşi trăim împreună, paradoxal, ne „ascundem" unii de alţii, vorbim mai mult de obiectele care ne înconjoară, iar creştinii de astăzi – printre care cred că mă număr – numiţi de Cuviosul Paisie Aghioritul „fierturi" – discută despre unele rânduieli bisericeşti şi „aspecte" bisericeşti, care merită, chipurile, mare atenţie. În acest sens, apropos de această mentalitate, el vorbea – cred că pe sute de pagini – despre atitudinea creştinilor faţă de lume. Acest lucru m-a răscolit foarte mult. Pur şi simplu, recitind traducerea pe care am

făcut-o, m-a cuprins o deznădejde profundă. Mă întrebam: *Oare ce fel de credincios mai sunt? Oare mai sunt creştin? Oare ce pot face mai departe?* Vorbea, de exemplu, despre lipsa de vlagă a ortodoxiei, despre creştinii ortodocşi, care au ajuns la o comoditate foarte mare etc. Aici ne ducem cu gândul, bineînțeles, la Cuviosul Paisie Aghioritul, şi cei care l-au citit pot face foarte multe paralele între cei doi autori. Acest lucru m-a răscolit foarte mult şi am ajuns la concluzia că cuvintele lui nu sunt nişte simple *analize* sau *păreri* împodobite cu exemple sau citate patristice, sunt nişte cuvinte pe care tânărul sau adultul frământat, omul dezorientat, căruia Îi este frică de Dumnezeu, care-L caută pe Dumnezeu cu „disperare", le primeşte cu toată inima. Ele emană o putere care poate sparge inimi împietrite, au caracterul unor cuvinte care pătrund şi zdrobesc inima. Şi mi-am zis: după atâtea lecturi, după lectura părintelui Stăniloae sau a părintelui Cleopa, Paisie Aghioritul ş.a.m.d., până când voi continua să citesc, să mi se frângă inima şi, după aceea, să se împrejmuiască la loc cu zidul cel vechi, cu omul cel vechi. Oare câți Părinți buni ne va mai da Dumnezeu în aceste vremuri de pe urmă? Poate că tot mai puțini, deoarece tot mai puțini sunt şi aceia care îi ascultă. Şi m-am gândit şi la afirmația Mântuitorului: *Du-te şi nu mai păcătui, ca să nu-ți fie ție mai rău!* Aceasta este o afirmație foarte gravă şi care ne responsabilizează foarte mult. Dacă pe aceşti părinți sfinți, poate ultimii din secolul XX, nu-i vom asculta, nu vom asculta cuvintele lor cu putere, cuvintele lor foarte aproape de noi, foarte aproape de problemele noastre, ce vom face mai departe? Vom rămâne doar cu nişte lecturi? El vorbea într-un studiu - *Cum să-i citim pe Sfinții Părinți* - pe care, cu ajutorul lui Dumnezeu, am reuşit să-l traduc - despre lecturile patristice, fiind împotriva lecturii dezordonate a Părinților, care nu duce altundeva decât la rătăcire. El se referea şi la acei editori de texte patristice şi la absurditățile pe care aceştia le debitează. Din nefericire, şi în spațiul românesc există acest tip de editori, care, în vremurile de pe urmă aflați, departe de a încerca să propovăduiască pe Hristos prin ceea ce publică, editează simple texte - adesea fără nici o binecuvântare – întru promovarea unei *ortodoxii a minții*, bazată pe „acuratețea filologică" a textelor şi mai puțin pe Duhul pe care acestea Îl conțin.

Cineva spunea că, dacă vom citi cutare părinte (dându-l ca exemplu la întâmplare pe Sfântul Simeon Noul Teolog), ne putem realmente îndrăci, batjocorind cuvântul Domnului, cum scrie Sfântul Maxim Mărturisitorul despre astfel de cititori, şi făcând o teologie a demonilor.

Poate că cea mai mare luptă a părintelui Serafim a fost împotriva unei astfel de teologii. Studiul amintit şi *Scrisorile* ne dau nenumărate exemple. Prin urmare, atât el cât şi ceilalți părinți sfinți pe care ni i-a dat Dumnezeu în aceste vremuri de pe urmă nu trebuie să rămână o lectură oarecare, ci trebuie urmați degrabă. Dacă nu îi urmăm, fie ne vom trezi ortodocşi „autentici" trăind o îndoielnică *ortodoxie a minții* - după cum spunea părintele Serafim - fie, după cuvântul Mântuitorului, *ne va fi nouă mai rău*...

(din volumul *Semnele sfârşitului lumii*, Editura Egumenița, 2004)